

[Etusivu](#) > ... > [Kanteen Nostaminen](#) > [Sovittelu](#) > [Sovittelu EU-maissa](#) > [Poland](#)

Sovittelu EU-maissa

Sisällön tuottaja:

Puola

Puola



Miksi viedä riita-asia tuomioistuimeen, jos se voidaan ratkaista sovittelulla? Sovittelussa on kyse vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta, jossa sovittelija auttaa riidan osapuolia pääsemään sovintoratkaisuun. Puolan hallinto ja oikeusalan toimijat ovat tietoisia sovittelun tarjoamista eduista.

Keneen pitäisi ottaa yhteyttä?

Oikeusministeriöön perustettiin vuonna 2010 erityinen sovitteluun liittyviä kysymyksiä käsittelevä jaosto, josta sittemmin on tullut rikoksen uhrien asioiden ja sovittelun edistämisen jaosto (*Wydział ds. Pokrzywdzonych Przepęstwem i ds. Promocji Mediacji*), joka toimii kansainvälisen yhteistyön ja ihmisoikeuksien osaston yhteydessä. Perustietoja sovittelutoiminnasta on saatavilla [oikeusministeriön verkkosivustolla](#).

Oikeusministeri on kiinnittänyt viime vuosina erityistä huomiota sovittelun ja muiden vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen (Alternative Dispute Resolution, ADR) kehittämiseen ja pyrkinyt lisäämään niiden käyttöä Puolassa. Tavoitteena on parantaa koko oikeusjärjestelmän tehokkuutta ja oikeussuojan saatavuutta kansalaisten kannalta.

Vuonna 2010 perustettiin oikeusministeriön aloitteesta sovittelukoordinaattorien verkosto. Nyt koordinaattoreita (tuomareita, ehdonalaisvalvoja ja sovittelijoita) on yli 120. He toimivat kahdeksassa muutoksenhakutuomioistuimessa (*sąd apelacyjny*), kaikissa aluetuomioistuimissa (*sąd okręgowy*) ja kuudessa alioikeudessa (*sąd rejonowy*).

Neuvonnan ja lausuntojen osalta oikeusministeriö tekee yhteistyötä vaihtoehtoisen riidanratkaisun ja riita-asioiden sovittelutoimenpiteiden yhteiskunnallisen neuvoston kanssa (*Spółeczna Rada ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów*, jäljempänä 'ADR-neuvosto', s-posti: adr_rada@ms.gov.pl). Neuvoston tehtävänä on edistää sovittelun käyttöä ja toimia yhteispisteenä keskushallinnon, oikeuslaitoksen ja sovittelijoiden välillä.

ADR-neuvosto nimitettiin ensimmäisen kerran 1. elokuuta 2005 annetulla oikeusministerin asetuksella avustamaan ministeriä vaihtoehtoisin riidanratkaisumenetelmiin liittyvissä kysymyksissä. ADR-neuvosto laati ensimmäisellä toimikaudellaan mm. seuraavat asiakirjat:

- [Puolan sovittelijoiden eettiset säännöt \(Kodeks Etyczny Mediatorów Polskich\)](#) (toukokuu 2008).
- [Sovittelijoiden koulutusta koskevat vaatimukset \(Standardy Szkolenia Mediatorów\)](#) (lokakuu 2007).
- [Sovittelua ja sovittelumenettelyä koskevat vaatimukset \(Standardy Prowadzenia Mediacji i Postępowania Mediacyjnego\)](#) (kesäkuu 2006).

Toiselle toimikaudelle ADR-neuvosto nimitettiin 3. huhtikuuta 2009 annetulla oikeusministerin asetuksella (sellaisena kuin se on muutettuna 1. heinäkuuta 2011 annetulla oikeusministerin asetuksella). Tärkein ADR-neuvoston nykyisellä toimikaudellaan hyväksymä asiakirja on [Järjestelmää koskevien muutosten toteuttaminen \(Założenia do zmian systemowych\)](#) (maaliskuu 2012).

ADR-neuvostoon kuuluu nykyään 23 jäsentä, jotka ovat tiedemaailman edustajia, käytännön sovittelun

ammattilaisia tai jäljempänä mainittujen valtiosta riippumattomien järjestöjen, tutkimuslaitosten ja virastojen edustajia.

ADR-neuvoston tehtävänä on ensisijaisesti antaa suosituksia vaihtoehtoisia riidanratkaisumenettelyjä koskevan kansallisen järjestelmän toimintaperiaatteista sekä

- mukauttaa tämä järjestelmä unionin oikeuden vaatimuksiin
- laatia yhdenmukainen sovittelumenettely Puolan oikeusjärjestelmään
- tiedottaa sovittelumenettelyjä koskevista vaatimuksista
- levittää oikeuslaitoksen toimijoiden ja lainvalvontaviranomaisten keskuudessa ja yhteiskunnassa yleensä tietoa ADR-menettelyistä hyödyllisenä konfliktienratkaisukeinona
- luoda institutionaaliset puitteet eri ADR-menettelyjen kehittämiseksi
- toteuttaa muita tarvittavia toimenpiteitä sovittelun kehittämiseksi Puolassa.

Lisäksi useilla valtiosta riippumattomilla yksityisillä järjestöillä on merkittävä rooli sovittelun edistämässä ja alan sisäisten sääntöjen määrittämisessä. Nämä järjestöt ovat laatineet omat koulutusta koskevat norminsa, sovittelijoiksi haluavia koskevat vaatimukset, sovittelussa käytettävät menetelmät sekä eettiset ja hyvän ammattikäytännön normit. Tällaiset säännöt ovat näiden organisaatioiden sisäisiä sääntöjä ja sitovat ainoastaan niiden omia sovittelijoita.

Tärkeimpiä näistä organisaatioista ovat seuraavat:

- [Puolan sovittelukeskus \(Polskie Centrum Mediacji\)](#),
- [Perheasioiden sovitteluyhdistys \(Stowarzyszenie Mediatorów Rodziny\)](#),
- [Puolan sovitteluyhdistys \(Krajowe Stowarzyszenie Mediatorów\)](#),
- [Partners-Polskan sovittelukeskus \(Centrum Mediacji Partners Polska\)](#),
- [Puolan yrityssovittelukeskus \(Polskie Stowarzyszenie Sądownictwa Polubownego\)](#),
- [Ala-Slesian sovittelukeskus](#)

Lisäksi mm. seuraavat ammattijärjestöt edistävät sovittelua toimintansa puitteissa:

- [Korkeimman asianajajaneuvoston yhteydessä toimiva sovittelukeskus \(Centrum Mediacyjne przy Naczelnej Radzie Adwokackiej\)](#).
- [Kansallisen asianajajaliiton yhteydessä toimiva sovittelukeskus \(Centrum Mediacji Gospodarczej przy Krajowej Izbie Radców Prawnych\)](#).
- eräiden alueellisten asianajajayhdistysten yhteydessä toimivat sovittelukeskukset
- eräiden alueellisten notaarineuvostojen yhteydessä toimivat sovittelukeskukset.

Luetteloja vakituisista sovittelijoista laativat valtiosta riippumattomat järjestöt (sääntömääräisen toimintansa yhteydessä) ja yliopistot. Tietoja näistä luetteloista ja keskuksista on saatavilla aluetuomioistuinten puheenjohtajilta. Heiltä saa tietoja myös rikos- ja nuorisoasioita käsittelevistä sovittelijoista.

Millä aloilla sovittelu on käytettävissä ja/tai sen käyttö on yleisintä?

Puolan lainsäädännön mukaan sovittelu on käytettävissä seuraavilla aloilla:

- siviilioikeus
- kauppaoikeus
- työoikeus
- perheoikeus
- nuoriso-oikeus
- rikosoikeus
- hallinto-oikeus.

Tarkempia tietoja sovittelusta on saatavilla [oikeusministeriön laatimista ja jakelemista esitteistä](#).

Nykyään sovittelua käytetään eniten rikos- ja siviilioikeudellisissa asioissa. Vuosina 2011–2012 sovittelun käyttö lisääntyi eniten perhe- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

Onko sovittelussa noudatettava erityisiä sääntöjä?

Sovittelu on vapaaehtoiselta pohjalta tapahtuva riidanratkaisukeino, jonka käyttö perustuu seuraaviin:

- sovittelusopimus (tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu)
- sovittelun käyttö tuomioistuimen kehotuksesta.

Jos asianosaiset eivät itse valitse sovittelijaa, tuomioistuimella on oikeus nimittää asiaan sovittelija asianmukaisen pätevyyden hankkineiden henkilöiden luettelosta. Rikos- ja nuoriso-oikeudellisissa asioissa tuomioistuin nimittää sovittelijan.

Sovittelusta säädetään muun muassa siviili- ja rikosoikeudenkäyntilaeissa, nuoriso-oikeudellisia asioita koskevasta menettelystä annetussa laissa sekä siviilioikeudenkäyntien tuomioistuinmaksuja koskevassa laissa. Lisäksi on annettu alemmantasoisia määräyksiä, joilla säännellään sovittelumenettelyä yksityiskohtaisemmin sen mukaan, millaisesta asiasta on kyse.

Alaikäisiä koskevien asioiden osalta asetuksessa säädetään mm. seuraavista seikoista:

- sovittelumenettelyn toteuttamiseen valtuutettavia laitoksia ja henkilöitä koskevat vaatimukset
- sovittelumenettelyn toteuttamiseen valtuutettujen laitosten ja henkilöiden rekisteröinti
- sovittelijoiden koulutusta koskevat vaatimukset
- se, missä määrin ja millä edellytyksin sovittelijoilla on oikeus tutustua asiaa koskeviin asiakirjoihin
- sovittelumenettelyn edistymistä ja lopputulosta koskevan kertomuksen muoto ja soveltamisala.

Rikosasioiden osalta asetuksessa säädetään mm. seuraavista seikoista:

sovittelumenettelyn toteuttamiseen valtuutettavia laitoksia ja henkilöitä koskevat vaatimukset

- sovittelumenettelyn toteuttamiseen valtuutettujen laitosten ja henkilöiden nimittäminen ja erottaminen
- se, missä määrin ja millä edellytyksin sovittelumenettelyn toteuttamiseen valtuutetuilla laitoksilla ja henkilöillä on oikeus tutustua asiaa koskeviin asiakirjoihin
- sovittelussa noudatettavat keinot ja menetelmät.

Perheoikeudellisissa asioissa sovittelijalle on asetettu koulutusta ja kokemusta koskevia lisävaatimuksia (psykologia, pedagogiikka, sosiologia tai oikeustiede sekä käytännön kokemus perheoikeudellisten asioiden sovittelusta).

Täytäntöönpanoasetuksessa määritellään siviiliasioissa sovellettavan sovittelijan palkkion suuruus ja korvauskelpoiset kustannukset (ks. jäljempänä - Paljonko sovittelu maksaa?).

Tiedottaminen ja koulutus

Perustietoa sovittelusta Puolassa on saatavilla [oikeusministeriön verkkosivustolla](#), mm: otteita sovittelua koskevasta lainsäädännöstä, sovittelua koskevia kansainvälisiä säädöksiä sekä [ADR-neuvoston laatimia asiakirjoja ja suosituksia](#) ja sähköisessä muodossa [esitteitä, tiedotteita ja julisteita](#), jotka on julkaistu sovittelun edistämiseksi. Lisäksi sivustolla julkaistaan [ajankohtaisia tietoja sovittelun edistämiseen liittyvistä toimista](#) sekä valtakunnallisella ja alueellisella tasolla toteutettavista toimista, jotka liittyvät sovittelun kansainvälisen teemapäivän viettoon. Sivustolle on myös koottu [tietoa, säädöskäännöksiä ja esimerkkejä muiden maiden hyvistä käytänteistä](#).

Sovitteluun liittyvät kysymykset ovat osa syyttäjien ja tuomarien yleistä koulutusta ja kuuluvat opetusohjelmaan myös [tuomarien ja syyttäjien valtakunnallisessa oppilaitoksessa \(Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury\)](#).

Sovittelukoordinaattoreille on järjestetty oikeusministeriön suosituksesta tämän tehtävän hoitamiseen liittyvää koulutusta, joka liittyy tiedottamiseen, tiiminvetämiseen ja yhteistyöhön sovittelijoiden kanssa.

Sovittelijat voivat valita haluamansa koulutuksen sovittelukeskusten, yliopistojen ja muiden järjestöjen tarjonnasta.

Oikeusministeriö laatii sovittelusta tilastoja, joissa tarkastellaan seuraavia näkökohtia:

- niiden tapausten lukumäärä, joissa tuomioistuin on ohjannut osapuolet sovitteluun
- sovittelussa tehtyjen sopimusten lukumäärä
- sovittelussa tehtyjen sopimusten ehdot (rikos- ja nuoriso-oikeudelliset asiat)
- tuomioistuimen ulkopuolisten sovittelumenettelyjen lukumäärä (siviiliasiat).

Vuosina 2010 ja 2011 toteutettiin projektiluontoisia toimia, joiden yhteydessä tuomioistuimiin, läänien poliisilaitoksille ja sovittelukeskuksiin jaettiin esitteitä ja tiedotteita, joissa kerrottiin erityyppisistä sovittelumenettelyistä ja niiden käytännön soveltamisesta. Lisäksi suurelle yleisölle kerrottiin sovittelusta televisiossa, radiossa ja ilmoitustauluilla. Oikeusministeriö päivittää ja jakelee järjestelmällisesti sovittelua koskevia esitteitä, oikeudenkäyntiasiakirjojen mukaan liitettäviä lyhyitä tiedotteita ja julisteita, jotka ovat saatavilla myös ministeriön verkkosivustolla.

Puolassa on vietetty jo viiden vuoden ajan kansainvälistä sovittelupäivää, jonka yhteydessä oikeusministeri järjestää valtakunnallisen konferenssin. Lisäksi sovittelupäivän yhteydessä järjestetään kymmenittäin suppeampia konferensseja, juhlallisuuksia, koulutusta ja keskustelutilaisuuksia myös alue- ja paikallistasolla eri kaupungeissa.

Paljonko sovittelu maksaa?

Oikeusministeriö jakaa tietoa sovittelusta maksutta. Sovittelu on [tutkimusten](#) mukaan edullisempaa kuin riitojen ratkaiseminen tuomioistuimessa.

Rikos- ja nuoriso-oikeudellisissa asioissa asianosaisten ei tarvitse maksaa sovittelusta aiheutuvia kustannuksia, vaan ne katetaan valtion varoista. Muuntyyppisissä asioissa palkkiosta yleensä sovitaan sovittelijan ja asianosaisten kesken. Sovittelija voi myös suostua hoitamaan sovittelun ilman palkkiota.

Siviilioikeudellisissa asioissa sovittelusta aiheutuvat kustannukset jäävät asianosaisten maksettaviksi. Kustannukset yleensä jaetaan, paitsi jos asianosaiset sopivat toisin. Silloin kun sovitteluun on päädytty tuomioistuimen kehotuksesta, sovittelijan palkkio on muissa kuin rahallista arvoa koskevissa asioissa ensimmäiseltä istunnolta 60 zlotya (noin 15 euroa) ja jokaiselta seuraavalta istunnolta 25 zlotya (noin 6 euroa). Jos menettelyn kohteena olevalla asialla on rahallinen arvo, sovittelijan palkkio on 1 % riita-asian arvosta (kuitenkin vähintään 30 zlotya eli noin 7,5 euroa) ja enintään 1 000 zlotya (noin 250 euroa). Sovittelijalla on myös oikeus saada korvaus sovittelutoimintaan liittyvistä kuluista (kuten kirjeenvaihto-, puhelin- ja vuokratuloista). Sovittelun kustannuksiin lisätään alv-vero.

Jos sovittelussa päästään sopimukseen, osapuolelle palautetaan 75 prosenttia tuomioistuinmaksusta, jonka hän joutui maksamaan viedessään asian tuomioistuimen käsiteltäväksi. Avio- ja asumuseroa koskevissa asioissa maksu palautetaan kokonaan.

Kun kyseessä on tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu, sovittelukeskus määrittelee sovittelijan palkkion ja kulukorvaukset tai asianosaiset sopivat niistä yhdessä sovittelijan kanssa ennen sovittelun aloittamista. Osapuolia ei voida vapauttaa sovittelukustannuksista, vaikka tuomioistuinmaksuista olisi myönnetty vapautus. Sovittelija voi luopua palkkiostaan kummankintyyppisissä sovittelumenettelyissä (tuomioistuimessa tai tuomioistuimen ulkopuolella käytävissä menettelyissä).

Voidaanko sovittelussa aikaansaatu sopimus panna täytäntöön?

Jos osapuolet pääsevät sopimukseen siviilioikeudellista asiaa koskevassa sovittelussa, sopimus liitetään sovittelusta laadittuun pöytäkirjaan. Sovittelija ilmoittaa asianosaisille, että allekirjoittamalla sopimuksen ne hyväksyvät sen, että tuomioistuimelle esitetään hakemus sopimuksen vahvistamisesta. Sovittelija toimittaa sovittelupöytäkirjan ja sopimuksen toimivaltaiselle tuomioistuimelle ja antaa asianosaisille jäljennöksen pöytäkirjasta. Tuomioistuin aloittaa viipymättä menettelyn, jossa sovittelussa aikaansaatu sopimus joko vahvistetaan tai julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi. Tuomioistuin voi kieltäytyä vahvistamasta sopimusta tai julistamasta sitä täytäntöönpanokelpoiseksi joko kokonaan tai osittain, jos sopimus on lain tai hyvien tapojen vastainen, jos sen tarkoituksena on kiertää lakia tai jos se on epäselvä tai vastoin työntekijän etua. Sovittelijan avulla aikaansaatu sopimus, jonka tuomioistuin on vahvistanut julistamalla sen täytäntöönpanokelpoiseksi, on oikeudellisesti yhtä pätevä kuin tuomioistuimessa tehty sopimus, ja se voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön.

Perheoikeudellisissa asioissa sopimuksessa voidaan sopia mm. seuraavista kysymyksistä: puolisoien välisten riitojen sopiminen, eroa koskevien ehtojen vahvistaminen, huoltajuuskysymykset, lasten tapaamisoikeudet, perheen tarpeista huolehtiminen, elatusmaksut sekä omaisuutta ja asumista koskevat kysymykset. Lisäksi sopimuksessa voidaan määrätä vanhempien tai puolisoien eron jälkeen esimerkiksi passin myöntämisestä, lapsen koulutukseen liittyvistä valinnoista, yhteydenpidosta muuhun perheeseen sekä lapsen omaisuuden hallinnasta.

Siviilioikeudellisissa asioissa sovittelun aloittaminen keskeyttää vanhentumisajan kulumisen.

Rikos- ja nuoriso-oikeudellisissa asioissa sovittelussa aikaansaatu sopimus ei korvaa tuomioistuimen tuomiota eikä sido tuomioistuinta, vaikka tuomioistuimen on otettava sen sisältö huomioon päättäessään menettelyn. Tällaisessa sopimuksessa voidaan määrätä mm. seuraavista seikoista: muodollinen anteeksipyyntö, aineellisten ja aineettomien vahinkojen korvaaminen, yhdyskuntapalvelu, velvoitteet uhria ja koko yhteiskuntaa kohtaan.

■ Päivitetty viimeksi: 16/09/2024

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.